

Redefinice trestného činu znásilnění

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá redefinicí trestného činu znásilnění, která byla přijata novelou trestního zákoníku č. 166/2024 Sb. s účinností ode dne 1. ledna 2025. Práce analyzuje legální definici trestného činu znásilnění a posuzuje, zda bylo žádoucí opuštění konceptu znásilnění založeného na překonání odporu k pohlavnímu styku ve prospěch konceptu postaveného na absenci souhlasu s pohlavním stykem v pojetí „ne znamená ne“, jak se tomu stalo již v řadě zemí evropského kontinentu.

K řešení práce byla použita metoda rešerše, metoda studia odborné literatury a podstatných oficiálních dokumentů, dále kritická analýza relevantní právní úpravy včetně dostupné judikatury mezinárodní, zahraniční i české. Součástí metod je i komparace a statistické metody. Zejména v závěru práce a v dílčích závěrech kapitol je při shrnutích a hodnoceních použito metody syntézy.

Analýza s poukazem na přednosti a nedostatky jednotlivých právních vymezení je provedena v kontextu historického vývoje trestného činu znásilnění, mezinárodních lidskoprávních dokumentů včetně Istanbulské úmluvy, činnosti mezinárodních trestních soudů a tribunálů, judikatury Evropského soudu pro lidská práva a široké rozhodovací činnosti českých soudů.

Stěžejní část práce je věnována rozboru skutkové podstaty obou úprav, nevyjímaje srovnání s vybranými trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a srovnání se zahraniční úpravou. Ta je prezentována na příkladu Slovenské republiky s konceptem trestného činu znásilnění ve variantě překonání odporu k pohlavnímu styku, Spolkové republiky Německo s konceptem absence souhlasu s pohlavním stykem ve variantě „ne znamená ne“ a na příkladu Španělského království s konceptem absence souhlasu s pohlavním stykem ve variantě „jen ano znamená ano“.

Praktické úhly pohledu na redefinici trestného činu znásilnění a související nesnáze a důsledky přijetí nové úpravy jsou shrnuty v kapitole Analýzy aspektů definice trestného činu znásilnění založené na absenci souhlasu s pohlavním stykem. Pro pochopení trendů a možných dopadů legislativních změn na oblast sexualizovaného násilí práce rovněž uvádí a hodnotí statistická data související s trestným činem znásilnění z období od roku 2019 do září roku 2024.

Výsledky analýzy celé řešené problematiky ukázaly, že každá z definic trestného činu znásilnění má svá specifika a silné a slabé stránky. Nedostatky dosavadní úpravy založené na překonání odporu k pohlavnímu styku, vytýkané zejména v souvislosti s Istanbulskou úmluvou, byly do značné míry odstraněny rozsáhlou extenzivní judikaturou českých a mezinárodních soudů, avšak ve vnímání společnosti je toto pojetí a legislativní znění trestného činu znásilnění zastaralé a nedostatečně reflektující sexuální autonomii jednotlivce.

Závěrem diplomové práce je ve vztahu k vnímání znásilnění veřejností kladné hodnocení přijetí redefinice, byť z hlediska trestněprávního postihu se jeví původní definice jako dostačující. Nové znění § 185 a § 185a je pro veřejnost přehlednější a v kontextu kodifikace zneužití bezbrannosti zjednodušuje i rozlišování mezi jednotlivými trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.

Klíčová slova: definice znásilnění, pohlavní styk bez souhlasu, sexuální trestný čin